

3. Бойчук В. М. Теоретичні і методичні основи художньо-графічної підготовки майбутнього вчителя технології: автореф. дис. на здобуття наук. ступеню доктора пед. наук: спец.13.00.04. – теорія та методика професійної освіти. Вінниця. 2017. 44 с.

4. Гриценко Г. Графіка. Київ: Лілея НВ, 2020. С. 95.

5. Лагутенко О. А. Українська графіка першої третини ХХ століття і загальноєвропейські тенденції та національні особливості розвитку: автореф. дис.на здобуття наук. ступеню доктора мистецтвознавства: спец. 17.00.05. –Образотворче мистецтво. Київ. 2008. С. 15.

6. Резніченко М.І. Художня графіка: навч.-метод. посіб. для студентів художньо-графічних факультетів. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. 2011. 272 с.

7. Рудницька О.П. Мистецтво у професійній підготовці вчителя. Наукові записки психолого-педагогічного факультету. Полтава. 1997. Ч.1, С. 62–66.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-078-0-22>

**ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ
ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАЗЕМНЕ НАВЧАННЯ
БОЙОВИМ ПОЛЬОТАМ МАЙБУТНІХ ЛЬОТЧИКІВ
ТАКТИЧНОЇ АВІАЦІЇ**

Невзоров Р. В.

кандидат педагогічних наук,

начальник кафедри тактики авіації

Харківський національний університет Повітряних Сил

імені Івана Кожедуба

м. Харків, Україна

Сучасний стан бойвої готовності Повітряних Сил Збройних Сил України (ПС ЗС України), їх здатність відповідати складним викликам військової агресії проти нашої держави та забезпечувати стратегічний стримуючий вектор національної військової доктрини безпосередньо залежить від якості підготовки військово-авіаційних фахівців загалом і льотчиків зокрема. Прийнята у 2017 р. НАТО стратегія боротьби з гібридними загрозами базується на загальноорганізаційному горизонтальному підході, що передбачає в частині протистояння гібридним

війнам РФ в тому числі сприяння зміцненню й модернізації військово-авіаційного потенціалу країн-сусідів Росії (в першу чергу – України) [5]. Мова йде не лише про технічне переоснащення й оновлення вітчизняного військового авіаційного парку, а й про глибоке змістовне переформатування як фахової підготовки майбутніх льотчиків тактичної авіації в цілому, так і їх наземного навчання бойовим польотам зокрема. Останнє, при цьому, залишається однією з найбільш недосліджених складових вказаної підготовки, як показує науково-педагогічний аналіз спеціальних джерел, та однією з найпроблемніших стадій цієї підготовки, як свідчить досвід.

Окремо слід пояснити причини такої ситуації. Як доводить вивчення вітчизняної історії фахової підготовки військових льотчиків, наземне навчання бойовим польотам стало її повноцінною частиною в період Другої світової війни, коли значні фронтові втрати і гостра військова потреба змусили радянське військово-авіаційне командування серйозно систематизувати й уніфікувати процес підготовки пілотів у всіх профільних навчальних закладах [2, с. 214–215]. Саме в цей період в радянській, а отже і в українській, системі військово-авіаційної освіти й практиці підготовки військових льотчиків оформився і набував тотального поширення підхід, що пізніше отримав назву Методика льотного навчання (МЛН). Його інерційний ресурс виявився настільки потужним, що МЛН спокійно пережила крах радянської політичної моделі у 1991 р. та залишається пануючим підходом і посьогодні. Крім того, ще одним вагомим фактором стагнації цього етапу підготовки є авіаційно-технічне відставання бойового парку вітчизняних ПС ЗС України від аналогічного ресурсу агресора та особливо від передового ресурсу країн-членів НАТО (середній вік експлуатації бойових літаків складає 25-30 років, що цілком збігається з магістральною лінією підготовки, адекватною саме тому періоду), що закономірно сприяє консервації льотних методик та екстенсивному характеру підготовки військових льотчиків. Для ілюстрації цієї тези, зазначимо, що літаки Су-25, Су-27, МиГ-29, що стоять на озброєнні тактичної авіації ПС ЗС України на теперішній час, належать до 4-го покоління бойових літаків, у той час як агресор в особі РФ активно поповнює в останні роки свій авіапарк літаками покоління 4+ (Су-30, Су-33), 4++ (Су-35, МиГ-35), а з 2019 р. – 5-м поколінням бойових літаків (Су-57). Така невтішна для ЗС України ситуація об'єктивно вимагає зміни тактичної конфігурації підготовки до протидії і протистояння вказаним типам військових літаків потенційного противника.

Враховуючи, що військова авіація в останні десятиліття стабільно залишається в числі найбільш високоманеврених і боєздатних родів військ (в Стратегії Військово-повітряних сил (ВПС) НАТО 2018 р. зазначено, що «авіація завжди відіграла провідну роль в колективній обороні НАТО, а також в процесі врегулювання кризових ситуацій» [7]), необхідність перегляду підходів й методичного арсеналу наземного навчання майбутніх льотчиків тактичної авіації підготовці та виконанню бойових польотів в сучасній Україні є незаперечною і нагальною. Тим більше, що передова світова практика приділяє цьому етапу їх фахової підготовки значну увагу. Так, північноамериканський проєкт Reforge, що є, по суті, новітньою концепцією підготовки льотчиків у ВПС США з 2019 р., передбачає трьохетапний процес льотної підготовки (Undergraduate Flying Training – UFT), перший з яких є повністю наземним [6]. На думку військових фахівців, відсутність нових та повільна модернізація існуючих зразків військової авіаційної техніки не дозволяє сьогодні істотно змінити форми застосування авіації та приводить до потреби удосконалення існуючих способів їх застосування за рахунок комплексування наявних сил і засобів, застосування нових тактичних прийомів, внесення змін до порядку планування, управління та всебічного забезпечення авіації [1, с. 8]. Таку позицію, за даними автора, розділяє переважна частина профільних військових фахівців.

Як бачимо, обґрунтований перегляд і оновлення фахової підготовки майбутніх військових льотчиків в частині наземного навчання бойовим польотам екстраполюється не лише на глибоку технічну модернізацію, а й на інтенсифікацію її науково-педагогічного підґрунтя. Останнє закономірно відсилає нас до впровадження в педагогічну систему і освітній процес новітніх педагогічних технологій.

В межах обмеженого обсягу даних тез доповіді зазначимо, що сучасна педагогічна технологія вважається засобом реалізації нової освітньої парадигми, за допомогою якої забезпечується досягнення ефективного результату в розвитку особистісних якостей (в нашому випадку – курсанта-льотчика тактичної авіації) в процесі формування компетенцій [4, с. 26]. Таке тлумачення принципово важливе для нас, оскільки акцентує увагу на педагогічних основах конструювання освітніх умов формування професійно значимих компетенцій військового льотчика. На наше глибоке переконання, саме під час наземного навчання бойовим польотам, яке є пропедевтикою всієї системи льотної підготовки [3, с. 152], якраз і закладаються вказані умови. Закономірно, що в такому контексті саме на цьому етапі вага застосованого комплексу педагогічних технологій є однією з найсуттєвіших.

Враховуючи те, що в сучасній науці педагогічна технологія репрезентована у науковій (як частини педагогіки, що досліджує й розробляє її науковий апарат), процесуально-описовій (як алгоритму їх функціонування) та процесуально-дієвій (як сукупність всіх інструментальних засобів педагогічного процесу) формах, її застосування на етапі наземного навчання бойовим польотам має перспективу реалізації на трьох рівнях:

– перший – розробка спеціального науково-теоретичного апарату наземного навчання бойовим польотам майбутніх льотчиків тактичної авіації як окремого розділу військової педагогіки з метою формування ефективної, практично дієвої і оптимальної для конкретних умов педагогічної системи;

– другий – розробка алгоритму реалізації вище вказаної системи у вигляді теоретично обґрунтованої й практично підтвердженої моделі наземного навчання бойовим польотам майбутніх льотчиків тактичної авіації у закладі вищої військової освіти України;

– третій – відбір і впровадження під вказані педагогічні цілі і завдання комплексу методичних інструментів та діагностичних процедур (для вимірювання результатів діяльності).

Резюме. Таким чином, сучасні педагогічні технології мають реальні перспективи повноцінного якісного застосування в наземному навчанні бойовим польотам майбутніх льотчиків тактичної авіації на всіх трьох рівнях їх функціонування.

Література:

1. Артеменко А.М., Астахов О.О., Коваль В.В., Жарик О.М. Погляди щодо подальшого розвитку форм і способів застосування Повітряних Сил ЗС України в сучасних операціях (бойових діях). *Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України*. 2015. № 2(19). С. 6–9.

2. Карташев А.В. История подготовки военных авиационных специалистов в России: 1910–1991. *Диссертация доктора исторических наук*. Пятигорск. 2012. 612 с.

3. Невзоров Р.В. Місце наземного навчання бойовим польотам у системі фахової підготовки майбутніх льотчиків тактичної авіації України. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій та загальноосвітній школах. Збірник наукових праць*. Запоріжжя, 2020. № 71. Т. 1. С. 149–153.

4. Современные образовательные технологии. Под ред. Н.В. Бордовской. Москва: *КНОРУС*, 2010. 432 с.

5. Fridman O. The Danger of Russian Hybrid Warfare. London: H.C. Hurst & Co, 2017 [Електронний ресурс]. URL: http://www.cicerofoundation.org/lectures/Ofer_Fridman_The_Danger_of_Russian_Hybrid_Warfare.pdf (дата звернення: 07.05.2021).

6. Holmes M. Rebuilding the forge: reshaping how the air force trains fighter aviators. War On The Rocks. 2019 [Електронний ресурс]. URL: <https://warontherocks.com/2019/01/rebuilding-the-forge-reshaping-how-the-air-force-trains-fighter-aviators/> (дата звернення: 09.05.2021).

7. NATO unveils new joint air power strategy [Електронний ресурс]. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_156372.htm (дата звернення: 08.05.2021).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-078-0-23>

АНГЛОМОВНА МОВЛЕННЄВА ПОВЕДІНКА ЯК ІНДИКАТОР МЕТАКОГНІТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОРЯКІВ

Огородник Н. Є.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської мови в судновій енергетиці
Херсонська державна морська академія
м. Херсон, Україна*

З розвитком постіндустріального суспільства та домінування інформаційного сектору економіки, зосередженого, головним чином, на оперуванні інформацією – її виробництві, зберіганні, обробці, обміні й споживанні, суттєвих змін зазнає спосіб життя людини та світоустрій в цілому. Закономірно, формується певна цивілізаційна парадигма: інформація стає рушійною силою розвитку і прогресу, й відповідно, спонукає до інтелектуальної активності.

З превалюванням інтелектуальних видів діяльності, за припущенням учених, змінюватиметься сама сутність людини та зростатиме новий тип людей: Homo sapiens з *людини розумної* поступово перетворюватиметься у Homo intelligens – *людину тямущу* [1, с. 317; 5, с. 482], інакше кажучи, інтелектуала – людину розумової праці, з високо-розвиненим інтелектом і аналітичним мисленням [2].

Високо ефективна в інформаційно-аналітичній діяльності така людина зазвичай здатна добре й швидко міркувати, схоплюючи суть